

**Undersökning av
Naturvårdsverkets arbete med två
miljökvalitetsmål**

**ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag,
uppdrag från myndigheter och andra instanser
eller egeninitierade utredningar.**

Publikationen kan laddas ner som tillgänglig PDF
och beställas från www.esv.se. Word-formatet kan
tillhandahållas via Publikationsservice.

Datum: 2008-04-03

Dnr: 52-390/2008

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Niclas Renck

Förord

I detta ärende har expert Nils Eklund beslutat. Niclas Renck har utarbetat rapporten.

Innehåll

1 Sammanfattning	5
2 Inledning	6
3 Bakgrund.....	7
Miljö kvalitetsmålen.....	7
Ingen övergödning	7
Ett rikt odlingslandskap	8
Åtgärdsstrategier	9
4 Regeringens styrning.....	10
Instruktionen	10
Regleringbrev.....	11
5 Naturvårdsverket	14
Ledningssystem.....	14
Verksamhet utifrån målen Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap.....	15
Ingen övergödning	16
Ett rikt odlingslandskap	17
Uppskattade kostnader för verksamheten	19
Ingen övergödning	19
Ett rikt odlingslandskap	20
Redovisning i årsredovisningen.....	20
Ingen övergödning	20
Ett rikt odlingslandskap	21
Referenser.....	23
Bilaga 1.....	24
Naturvårdsverkets rutin för planering av verksamheten	24
Bilaga 2.....	33
Naturvårdsverkets rutin för tertialuppföljning av verksamheten.....	33
Bilaga 3.....	36
Uppskattade kostnader för NV:s verksamhet år 2006 utifrån miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning	36
Bilaga 4.....	38
Uppskattade kostnader för NV:s verksamhet år 2006 utifrån miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap	38

1 Sammanfattning

Regering beslutade den 15 mars 2007 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera Naturvårdsverkets (NV:s) verksamhet och redovisa ett underlag för regeringens fördjupade prövning.

Utredaren har i sin tur gett Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att lämna en bedömning av hur väl Naturvårdsverket uppfyller kriterier på en välskött myndighet.

I uppdraget till ESV har även ingått att övergripande undersöka hur regeringen styrt Naturvårdsverket och hur Naturvårdsverkets planerat, genomfört och följt upp verksamhet utifrån två av de sexton miljökvalitetsmålen. Den period som undersökts är 2006 och 2007 och målen är Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap.

Utifrån undersökningen kan vi konstatera:

- att det i regeringens styrning av NV varit klart och tydligt att miljökvalitetsmålen ska vara vägledande för NV:s arbete med att vara pådrivande och samlande i miljöarbetet.
- att det inte klart går att se av NV:s verksamhetsplanering och dess dokument på vilket sätt miljökvalitetsmålen varit vägledande för vilken verksamhet som planerats och genomförts.
- att regeringens efterfrågan på information, om NV:s verksamhet och resultat utifrån miljökvalitetsmålen, varit relativt vag under åren. Med andra ord är det få mål och/eller formulerade återrapporteringskrav i regleringsbrevet som kopplar till miljökvalitetsmål generellt och/eller specifikt.
- att NV:s redovisning av resultat i årsredovisningen, sannolikt bl.a. som en konsekvens av regeringens vagt uttryckta efterfrågan, i mycket liten omfattning omfattar NV:s verksamhet och resultat i relation till målen om Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap.

2 Inledning

Undersökningen tar sin utgångspunkt i de av Riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap. Vidare utgår vi från relevanta delar av styrdokument för Naturvårdsverket (NV); instruktion och regleringsbrev. En tredje utgångspunkt är NV:s ledningssystem och dess ”föreskrifter” för hur man styr sin verksamhet. De frågor vi försöker besvara är:

- Hur styr regeringen, med hjälp av instruktion och regleringsbrev, NV:s verksamhet utifrån respektive miljö kvalitetsmål
- Vad säger NV att de ska göra, dvs vilken verksamhet har de planerat att genomföra utifrån respektive miljö kvalitetsmål?
- Vad har NV gjort och vad blev resultatet av det NV gjorde i förhållande till respektive miljö kvalitetsmål?
- Vad kostade den verksamhet som NV:s genomfört utifrån respektive miljö kvalitetsmål?

Den period som studerats är år 2006 och 2007. Genomförandet har i huvudsak skett genom att studera olika dokument. I de fall den information vi eftersökt inte funnits har NV bidragit genom att ta fram kompletterande information.

3 Bakgrund

Miljökvalitetsmålen

Riksdagen har antagit nationella mål för miljökvalitet inom 16 områden som Sveriges miljöarbete ska bedrivas utifrån. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturreсурser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga och
- trygga en god hushållning med naturresurserna

Riksdagen har också beslutat om delmål kopplat till respektive miljökvalitetsmål. Totalt rör det sig idag om 72 delmål fördelat på de 16 miljökvalitetsmålen.

Ingen övergödning

Ingen övergödning är ett av miljökvalitetsmålen och innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Riksdagen har också beslutat om fyra delmål kopplat till målet. Dessa är:

1. Utsläpp av fosfor. Fram till år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat med minst 20 % från 1995 års nivå. De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena.
2. Utsläpp av kväve. Senast år 2010 ska de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå.
3. Utsläpp av ammoniak. Senast år 2010 ska utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 % från 1995 års nivå.
4. Utsläpp av kväveoxider. Senast år 2010 ska utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton.

Ingen övergödning är ett av de 10 miljökvalitetsmål som NV är så kallad miljösansvarig myndighet för vilket innebär att NV har *ett särskilt ansvar för samordning, utveckling, uppföljning, utvärdering, rapportering och information*¹

Ett rikt odlingslandskap

Målet *Ett rikt odlingslandskap* innebär att Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Kopplat till målet finns sex delmål.

1. Senast år 2010 ska samtliga ängs- och betesmarker bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark ska utökas med minst 5 000 ha och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna ska utökas med minst 13 000 ha till år 2010.
2. Mängden småbiotoper i odlingslandskapet ska bevaras i minst dagens omfattning i hela landet. Senast till år 2005 ska en strategi finnas för hur mängden småbiotoper i slättbygden ska kunna öka.
3. Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas ska öka till år 2010 med ca 70 %.
4. Senast år 2010 ska det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt och det ska finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.
5. Senast år 2006 ska åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter som har behov av riktade åtgärder.
6. Senast år 2005 ska ett program finnas för hur lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader kan tas till vara.

Jordbruksverket är så kallad miljömålsansvarig myndighet för Ett rikt odlingslandskap vilket (enligt Jordbruksverkets instruktion) innebär *ett ansvar för samordning, uppföljning och rapportering*.²

¹ 2 §, Förordning (2001:1096) med instruktion för Naturvårdsverket

² 4 a §, Förordning (1998:415) med instruktion för Statens jordbruksverk

Åtgärdsstrategier

Riksdagen har fastställt att arbetet med att nå de 16 miljö kvalitetsmålen ska koncentreras i tre strategier.

Strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, GRK, har bl.a. bäring på målet om Ingen övergödning. NV har enligt sin instruktion ett *ansvar för att samordna arbetet inom ramen för strategin*.

Strategin för effektivare energianvändning och transporter, EET, som främst syftar till att minska utsläppen från energi- och transportsektorerna, har bl.a. bäring på målet om Ingen övergödning och målet om Ett rikt odlingslandskap.

Strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö, HUM, för att bevara den biologiska mångfalden och värdefulla kulturmiljöer, skydda människors hälsa, samt för miljöanpassad fysisk planering och hållbar bebyggelsestruktur, har bäring både på målet om Ett rikt odlingslandskap och Ingen övergödning

I regleringsbrevet för år 2006 fick NV i uppdrag att inom ramen för sitt miljömålsansvar, tillsammans med berörda myndigheter, vidareutveckla EET och HUM strategierna.

Arbetet inom åtgärdsstrategierna ska bland annat ge underlag till Miljömålsrådets samlade bedömning i den fördjupade utvärderingen av miljömålen, som Miljömålsrådet lämnade den 31 mars 2008. Rapporten är i sin tur tänkt att användas som underlag för den kommande miljöpropositionen.

Hur strategierna är tänkta att bidra till de två miljö kvalitetsmålen beskrivs på följande vis av miljömålsrådet³:

	EET-strategin	GRK-strategin	HUM-strategin
Ingen övergödning	Kväveoxider från energi och transporter	Fosfor- och kväveutsläpp från industri- och avloppsrening	Kväve och fosfor från skogs- och jordbruksmark
Ett rikt odlingslandskap	Energiproduktion från biomassa		Huvuddelen av miljömålet

³ Miljömålen – nu är det bråttom, Miljömålsrådets utvärdering av Sveriges miljömål 2008

4 Regeringens styrning

Regeringens styrning av NV:s verksamhet utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen kommuniceras i huvudsak i instruktionen till NV och det årliga regleringsbrevet.

Instruktionen

I regeringens instruktion till NV (den gällande t.o.m. 2007-12-31) beskrivs bl.a. verkets ansvar och uppgifter. Instruktionen inleds med en portalparagraf som visar ändamålet med NV:s verksamhet och kopplingen till de nationella miljö kvalitetsmålen. Vad NV ansvarar för och vad de ska göra i relation till miljö kvalitetsmålen framgår också av ytterligare paragrafer i instruktionen.

Av portalparagrafen framgår det klart och tydligt att de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen och strategierna ska vara vägledande för NV:s arbete med att vara pådrivande och samlande i miljöarbetet i syfte att främja hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen (1§).

NV har i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen ett övergripande ansvar för miljö målsfrågor (2§).

För tio av de 16 miljö kvalitetsmålen (däribland målet om ”Ingen övergödning”) har NV ett ansvar för samordning, utveckling, uppföljning, utvärdering, rapportering och information (2§).

Vidare ska NV särskilt vägleda samordna, följa upp och utvärdera miljö- och tillsynsarbetet i förhållande till sektormyndigheterna och andra centrala, regionala och lokala myndigheter och vid behov föreslå åtgärder för miljö målsarbetets, tillsynsarbetets och det övriga miljöarbetets utveckling (3§).

NV ska också följa olika styrmedels effektivitet för att nå miljö kvalitetsmålen (3§).

Inom NV finns ett miljö målsråd som ska vara ett organ för samråd och samverkan i arbetet med att uppnå de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen. Rådet ska:

1. varje år göra en samlad uppföljning, bedömning och rapportering till regeringen i fråga om utvecklingen mot miljö kvalitetsmålen och i fråga om det regionala miljö målsarbetet.
2. sammanställa och lämna underlag till regeringens återkommande fördjupade utvärdering av miljö målsarbetet, inklusive ekonomisk uppföljning av arbetet,

belysning av målkonflikter samt konsekvensanalyserade förslag till kostnadseffektiva åtgärder och styrmedel

3. svara för övergripande information om miljömålsarbetet
4. verka för en övergripande samordning av den regionala anpassningen av miljökvalitetsmålen
5. fördela medel som behövs för uppföljningen av miljökvalitetsmålen
6. samråda med berörda myndigheter och ge dem den vägledning som de behöver för sin miljömålsrapportering (15§).

Regleringsbrev

Regleringsbrev (RB) är benämningen på de regeringsbeslut som utfärdas årligen (och träder i kraft den 1 januari) i syfte att styra verksamhet som statliga myndigheter utför. Det är alltså endast myndigheter som får RB. När förutsättningarna i någon del ändras kan ändring i regleringsbrevet behöva göras under året.

RB består av en verksamhetsdel och en finansieringsdel. Verksamhetsdelen kan förutom ett obligatoriskt avsnitt om verksamhetsstyrning (där mål och eventuella återrapporteringskrav anges i en verksamhetsstruktur med politikområde, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar), även innehålla avsnitt om övriga mål och återrapporteringskrav, organisationsstyrning samt uppdrag. Finansieringsdelen omfattar avsnitt om anslag och finansiella villkor för dessa, övriga villkor samt avgifter och bidrag.

I NV:s regleringsbrev för 2006 och 2007 anges tre verksamhetsområden

1. Pådrivande och förebyggande miljöarbete
2. Bevara och restaurera natur och miljö
3. Kunskap och underlag för miljöarbete

Mål och återrapporteringskrav i verksamhetsstrukturen

För verksamhetsstyrningen i RB för 2007 fanns 23 mål med totalt 36 återrapporteringskrav. Antal mål och återrapporteringskrav i RB för 2006 var marginellt fler, 25 mål och 48 återrapporteringskrav.

För år 2006 omnämner fem av målen i verksamhetsstrukturen miljökvalitetsmål generellt (två på verksamhetsområdes- och tre på verksamhetsgrensnivå). För år 2007 var motsvarande siffra fyra (två på verksamhetsområdes- och två på verksamhetsgrensnivå). Inget av målen eller därtill formulerat återrapporteringskrav nämner specifikt något om målen Ingen övergödning eller Ett rikt odlingslandskap.

Målet för verksamhetsområde Bevara och restaurera natur och miljö var detsamma år 2006 som 2007 och innebar *att effektivt genomföra insatser för att bevara, skydda och vårda miljö, samt restaurera och återställa skadad miljö för att nå miljökvalitetsmålen*. Inget krav på återrapportering fanns kopplat till målet.

Även målet för verksamhetsområde Kunskap och underlag för miljöarbete var detsamma år 2006 som för år 2007 nämligen *att genom forskning, uppföljning och analys ta fram den kunskap som behövs för att genomföra och förnya insatser för att nå miljökvalitetsmålen*. Ej heller till detta mål har något krav på återrapportering formulerats.

Även mål och krav på återrapportering för verksamhetsgren Miljöforskning (Inom VO Kunskap och underlag för miljöarbete) var detsamma år 2006 och 2007. *"Fördelningen av forskningsmedlen har beslutats utifrån en analys av vilken ny kunskap som behövs för att nå miljökvalitetsmålen samt med beaktande av hög vetenskaplig kvalitet och en jämn fördelning mellan könen"*. För detta mål har regeringen ställt krav på återrapportering om hur medlen fördelas i relation till miljökvalitetsmålen och motiven bakom fördelningen samt hur medlen fördelas mellan män och kvinnor".

För verksamhetsgren Uppföljning och utvärdering (Inom VO Kunskap och underlag för miljöarbete) finns det för år 2006 fyra mål och därtill formulerade återrapporteringskrav. Kopplat till målet att det *senast 2007 finns varningssystem som slår larm när miljö och hälsa hotas*, har regeringen ställt krav på att NV ska återrapportera *hur översynen av miljöövervakningsprogram lett till ökad anpassning till uppföljningen av miljökvalitetsmålen samt bedömning av effekter av andra insatser som genomförts tidigare år*.

För år 2007 finns det fem mål för verksamhetsgrenen Uppföljning och utvärdering. Ett av målen är att *miljöövervakningen har möjliggjort effektiv uppföljning av miljökvalitetsmålen och slagit larm när miljö och hälsa hotats*. För detta mål har regeringen efterfrågat återrapportering om *hur utvecklingsinsatser och översyn av miljöövervakningsprogrammen lett till en ökad anpassning till uppföljningen av miljökvalitetsmålen*.

För år 2006 var målet för verksamhetsgren Information (Inom VO Pådrivande och förebyggande arbete) att *väsentliga aktörer har fått information om vad de kan göra för att miljökvalitetsmålen skall nås*. Kopplat till detta mål ställde regeringen krav på återkoppling om *1) väsentliga insatser samt förväntade effekter och 2) bedömning av direkta effekter av tidigare insatser*. Verksamhetsgrenen Information finns inte med i regleringsbrevet för år 2007.

Uppdrag

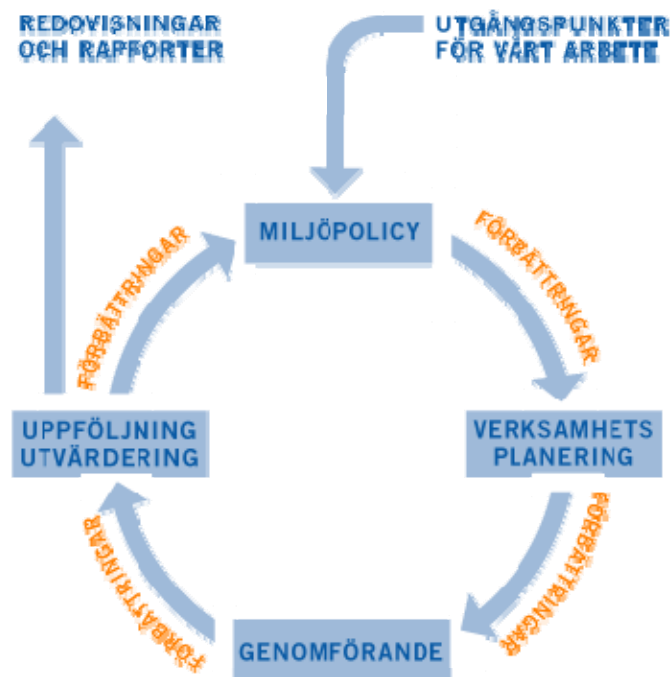
Det finns ett antal uppdrag som nämner miljökvalitetsmål generellt sätt men inget som specifikt nämner målen om Ingen övergödning eller Ett rikt odlingslandskap. Exempel på uppdrag i RB för år 2006 som rör miljökvalitetsmålen generellt sätt är:

- NV ska redovisa hur miljömålsarbetet bedrivs i landets kommuner, vilken omfattning arbetet med miljö kvalitetsmålen har och vilka mål som har prioriterats respektive valts bort samt skälen till detta. I redovisningen ska också ingå en uppskattning av de resurser som avsatts för arbetet med miljö kvalitetsmålen. (uppdrag 9)
- NV ska efter samråd med berörda myndigheter redovisa hur man skall bedöma hur användningen av GMO kan komma att påverka förutsättningarna för att uppnå miljö kvalitetsmålen..Redovisningen bör bl.a. ta upp vilka miljö kvalitetsmål som framförallt berörs. (uppdrag 10)
- NV ska inom ramen för sitt miljömålsansvar, tillsammans med berörda myndigheter, vidareutveckla strategin för effektivare energianvändning och transporter samt strategin för hushållning av mark och vatten.(uppdrag 19) (Var och en av dessa strategier berör Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap).
- NV:s miljömålsråd ska senast den 1 april 2008 lämna underlag till en fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen i form av ett underlag som skulle innehålla förslag till nya och reviderade delmål samt behov av åtgärder för att målen ska uppnås.(uppdrag 25)
- NV ska inhämta och redovisa uppgifter om uppskattade kostnader vid berörda myndigheter för arbetet med de miljö kvalitetsmål verket är ansvarigt för. Redovisningen skulle ske per miljö kvalitetsmål och så långt möjligt per delmål och i möjligaste mål innehålla en bedömning av den effekt som de olika åtgärderna för att uppnå miljö kvalitetsmålen har haft. Sammanställning för 2004, 2005 och 2006 skulle redovisas till NV:s miljömålsråd. (uppdrag 32)
- NV ska i samråd med ett antal angivna och därtill berörda myndigheter göra en övergripande, heltäckande utvärdering av dagens ekonomiska styrmedel inom miljöområdet...Myndigheterna skall sammanställa befintlig kunskap om ekonomiska styrmedels effekt ur ett miljömålsperspektiv. (uppdrag 41)

5 Naturvårdsverket

Ledningssystem

NV beskriver sitt ledningssystem på följande sätt:

Utgångspunkter för NV:s arbete är de externa krav och förväntningar som kommuniceras via lagar och förordningar. Exempel som anges är regeringens instruktion till verket, regeringens årliga regleringsbrev, förvaltningslagen m.m.

Utifrån utgångspunkterna har verket formulerat en *miljöpolicy* som i sin tur ligger till grund för den årliga verksamhetsplaneringen. Av verkets policy framgår bl.a. att verket ska få saker att hända genom att:

- vara aktiva och tydliga i kommunikationen med omvärlden.
- vara kunniga och kompetenta i sina frågor och arbeta resultatitriktat.
- följa upp och utvärdera resultatet av miljöarbetet i syfte att höja effektivitet och kvalitet.
- arbeta långsiktigt och förebyggande för en hållbar samhällsutveckling.
- samarbeta och lära av andra.
- ha ett medborgarperspektiv i arbetet.

Årligen görs en intern prioritering i samband med *verksamhetsplaneringen* av vissa områden för att kunna fokusera på dessa under kommande år.

För planering av verksamheten år 2007 prioriterades klimat, havsmiljön, människan och naturen samt varor i kretslopp.

Verksamhet och budget fastställs årligen i en övergripande verksamhetsplan, i verksamhetsplaner för avdelningar och sekretariat, samt enhetsplaner för samtliga enheter.

Uppföljning och avstämning av den planerade verksamheten sker löpande under året på generaldirektörsnivå. Ekonomin följs upp månadsvis och var fjärde månad följs verksamhet och ekonomi upp på olika nivåer i organisationen. Två gånger per år utvärderas ledningssystemets funktion och effektivitet. Då får generaldirektören en redovisning av systemets helhet och fattar beslut om förbättringar.

Sedan mars 2003 är ledningssystemet certifierat enligt den internationella miljöledningsstandarden ISO 14001. Certifieringen omfattar all verksamhet utom förvaltningen av fastigheter, råden och en nämnd.⁴

NV har beslutade och dokumenterade rutiner för planering och tertiäluppföljning av verksamheten, se bilaga 1 & 2

Verksamhet utifrån målen Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap

Som en konsekvens av att det av NV:s planerings- och uppföljningsdokument inte direkt går att utläsa vilken verksamhet som planerats och genomförts utifrån målen om Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap så bygger detta avsnitt på information som NV särskilt bistått med.

Naturvårdsverkets verksamhet är inte organisatoriskt uppdelad enligt miljömålen struktur. Det finns ingen tydlig planering som visar hur verket planerade att arbeta utifrån målet om Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap.

Verksamhetsplaneringen följer istället verksamhetsgrenarna i regleringsbrevet. Avdelningar och sekretariat tar fram egna verksamhetsplaner där de bryter ner verksamhetsgrenarna på ett antal olika insatser. Avdelningarna består av ett antal

⁴ Om vårt ledningssystem, www.naturvardsverket.se, 2008-03-27.

enheter som i sin tur tar fram aktivitetsplaner som är kopplade till avdelningarnas verksamhetsplaner.

Ingen övergödning

Planering

Miljöeffektenheten (Me) är den enhet som ansvarar för samordningen av arbetet med Ingen övergödning. Det innebär bl.a. att enheten varje år tar fram underlag till den årliga uppföljningsrapporten de Facto och underlag inför den så kallade fördjupade utvärderingen som sker vart fjärde år. I Miljöanalysavdelningens verksamhetsplan finns en insats för miljömålsuppföljningen som Me brutit ned i ett antal aktiviteter, dock ej på miljömålnivå. Inför den fördjupade utvärderingen togs det fram en särskild projektplan. I denna plan beskrivs bl.a. de aktiviteter som planerades för att få fram underlaget till verkets underlagsrapport.

Det är inte bara vid Me arbete med koppling till Ingen övergödning planerats. Vid enheten för miljöfarlig verksamhet (Rm) och Havsmiljöenheten (Nh) planerades aktiviteter med direkt koppling till Ingen övergödning.

Verksamhet

NV:s verksamhet de aktuella åren har resulterat i ett antal olika produkter med koppling till målet om Ingen övergödning. Exempel är:

- underlagsrapporten inför fördjupad utvärdering av miljökvalitesmålet Ingen övergödning (Rapport 5768)
- bilagor till rapporten i form av konsekvensanalyser
- underlag till de årliga miljömålsrapporterna de Facto 2006 och 2007
- internationell expertutvärdering av övergödningssituationen i Sveriges kuster och hav (Rapport 5509)
- verkets ställningstagande till expertutvärderingens resultat (Rapport 5587)
- aktionsplan för havsmiljön (Rapport 5563)

Därtill har Havsmiljöenheten (Nh) på Naturresursavdelningen bl.a. arbetet med problemet med att stora mängder rötslam innehållande växtnäring används som täckmaterial. Under 2006/07 initierades tre konsultrapporter med bäring på såväl Ingen övergödning som Ett rikt odlingslandskap. Inom CAPut så har verket flera rapporter under 2006-08 men dessa har publicerats i Jordbruksverkets serie. Hit hör bl.a. arbetet med ett fosforprojekt då MTR utvärderades och en rapport om trädan (se vidare under målet Ett rikt odlingslandskap).

Även Enheten för miljöfarlig verksamhet (Rm) på Miljörättsavdelningen har haft aktiviteter med direkt koppling till Ingen övergödning. Bl.a. har de arbetat med vägledning med avseende på enskilda avlopp (En handbok kommer under 2008). Utifrån ett uppdrag av regeringen tog Rm 2006 fram ett förslag till bidragssystem för enskilda avlopp (Dnr, 522-374-06). I tillståndsärenden enligt miljöbalken, 9 kap, där verket är part/expert till domstolarna, har Rm drivit frågor om begränsning av utsläpp av närsalter från skogsindustrin.

I övrigt har det löpande arbetet såsom yttranden, samråd, expertstöd och remisser också bäring på det aktuella miljömålet.

Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ligger ansvarsmässigt på Jordbruksverket. På Naturvårdsverket är Landskapsenheten, NI samordnande gentemot Jordbruksverket för detta miljö kvalitetsmål. Naturvårdsverkets specifika insatser avser Landsbygdsutvecklingsprogrammet, utvärdering av jordbrukspolitikens effekter samt fördjupad utvärdering. För dessa insatser har tid avsatts i enhetens verksamhetsplan för både 2006 och 2007. Övriga insatser som har bäring på miljö kvalitetsmålet, som Åtgärdsprogram för hotade arter, områdesskydd och skötsel, EU:s naturvårdsdirektiv, och uppföljning/övervakning redovisas inte i planeringen separat men kan ändå delvis följas upp vad avser genomförda specifika insatser och resultat.

Planering

Inom områdesförvaltningen sker ingen särskild planering kopplad till enskilda miljö kvalitetsmål, då flertalet förvaltningsåtgärder kan kopplas till flera mål eller delmål. Miljö målen är dock enligt uppgift en grundstomme som utgör basen för NV:s långsiktiga planering av förvaltningen, och är bland annat beaktade i NV:s strategi för förvaltningen av skyddade områden, Värna Vårda Visa. I denna (s.19) finns beskrivet vilka mål som finns för skötseln av naturtyper. För miljömålet Ett rikt odlingslandskap är bland annat målen 19, 21, 22, 23, 24 och 25 särskilt relevanta. NV håller för närvarande också på att slutföra utformningen av SkötselDOS, ett digitalt planeringsstöd för förvaltare av skyddade områden och för dem som arbetar med åtgärdsprogram för hotade arter. I SkötselDOS kommer man både att kunna planera skötselåtgärder på områdesnivå, se vilka åtgärder som behöver utföras enskilda år och följa upp genomfört arbete.

NV planerar inte i detalj vilka verksamheter som ska genomföras inom detta område skyddade områden, eftersom den konkreta förvaltningen planeras och genomförs av länsstyrelserna. NV följer dock upp vilka kostnader som man haft för olika typer av åtgärder.

Verksamhet

Den huvudsakliga finansieringen av skötseln av ängs- och betesmarker i skyddade områden sker genom Landsbygdsprogrammets miljöersättningar. Naturvårdsverkets instruktion till förvaltarna av skyddade områden är att de så långt som möjligt ska utnyttja de finansieringsmöjligheter som miljöersättningarna innebär.

Naturvårdsverkets medel kompletterar dessa i områden där miljöersättningarna av något skäl inte kan utnyttjas, t ex på grund av att markerna behöver restaureras, att markägaren eller brukaren inte är villig att gå in i ett miljöstödsåtagande eller att markernas karaktär gör att skötseln av dem inte kan anpassas till villkoren i miljöersättningarna utan att naturvärden riskerar att gå förlorade.

En viktig roll för Naturvårdsverket är att erbjuda kompetensutveckling till länsstyrelserna inom arbetet med bland annat miljömålen och biologisk mångfald. Denna uppgift beskrivs bland annat under mål nr 21 i Värna Vårda Visa. Under 2006 och 2007 genomfördes nedanstående kurser med inriktning mot odlingslandskapet. Seminariet om eken var inte en kurs i egentlig mening, men ett viktigt informationstillfälle för personer som arbetar med ekmiljöer. Seminariet arrangerades av länsstyrelsen i Östergötland, men NV bidrog med substantiella medel.

- The oak- history, ecology, management and planning (2006)
- Restaurering och skötsel av sandmarker (2006)
- Restaurering och skötsel av ängar (2006)
- Hamlingskurs (tillsammans med SJV och SKS) (2006)
- Fältkurs om hävdeffekter och biologisk mångfald i gräsmarker (2007)
- Förvaltning och tillsyn i skyddade områden (2007)

Det finns ett antal mer specifika insatser utifrån målet om Ett rikt odlingslandskap som NV deltagit i/deltar eller genomför. Exempel på detta är:

- Medverkan i Landsbygdsprogrammets utveckling (LBU) som anses vara det viktigaste ekonomiska styrmedlet för att nå miljökvalitetsmålet. Medverkan syftar till att höja programmets effektivitet för att nå miljökvalitetsmålet. Från och med hösten 2007 ingår NV även i Övervakningskommitten för jordbruksfonden.
- Deltagande i utvärderingen av jordbrukspolitikens (CAP:s) miljöeffekter. Utvärderingen är ett regeringsuppdrag till Jordbruksverket i samråd med NV och Riksantikvarieämbetet att utvärdera miljöeffekterna av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Rapporter som berör Ett rikt odlingslandskap har 2006 och 2007 publicerats i Jordbruksverkets serie 1) Jordbrukets

miljöeffekter 2020 – en framtidsstudie 2) Landskapselement med miljöersättning 3) Miljöeffekter av 2003 års jordbruksreform 4) Kulturhistoriska bidrag och särdrag- uppföljning och utvärdering av miljöersättningen till natur- och kulturmiljöer 5) Miljöeffekter av träda och olika växtföljd och 6) Betesmarker efter 2003 års jordbruksreform- hot och möjligheter

- Medverkan i arbetet med Fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålet genom deltagande i referensgrupp, seminarier, hearingar m.m. samt granskning och förslag på texter.
- Eget ansvar för delmål om åtgärdsprogram för hotade arter, delmängd odlingslandskapets arter

NV har flera generella ansvarsområden och uppgifter som berör ”Ett rikt odlingslandskap”, men som inte redovisas miljömålsvis. Exempel på sådana insatser är:

- Områdesskydd och skötsel, (naturreservat, nationalparker) som även omfattar områden i odlingslandskapet
- Natura 2000 och EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv, som även omfattar arter och naturtyper i odlingslandskapet
- Nationell miljöövervakning, varav odlingslandskapet är en del.

Uppskattade kostnader för verksamheten

Det går inte att via NV:s ekonomisystem få uppgift om omfattningen av kostnaderna för genomförd verksamhet utifrån ett specifikt miljö kvalitetsmål. NV har dock tidigare haft i uppdrag att uppskatta och till miljömålsrådet redovisa kostnaderna för arbetet med de tio miljö kvalitetsmål som NV ansvarar för (se uppdrag 32 i RB 2006).

Vi har tagit del av materialet och redovisar här de uppskattade kostnaderna för NV:s verksamhet år 2006 och hur de fördelar sig på anslagen. De ska understrykas att de redovisade kostnaderna är uppskattningar och bör ses som ungefärliga.

Ingen övergödning

Kostnaderna för verksamheten fördelar sig på fem olika anslag. Förutom NV:s förvaltningsanslag är det anslaget för 1) miljöövervakning m.m. 2) Åtgärder för biologisk mångfald 3) Miljöforskning och 4) Stöd till klimatinvesteringar.

Den uppskattade kostnaden i form av stöd till klimatinvesteringar var cirka 116 miljoner kronor. Kostnaderna för miljöövervakning m.m. var cirka 33 miljoner kronor och kostnaderna kopplat till NV:s förvaltningsanslag drygt 24 miljoner kronor. Kostnaden för miljöforskning kopplat till målet om Ingen övergödning var drygt 3 miljoner kronor. Av tabell i bilaga 3 framgår mer eller mindre tydligt vilka delmål och åtgärder som kostnaderna står för.

Ett rikt odlingslandskap

Kostnaderna för verksamheten fördelar sig på samma anslag som för Ingen övergödning.

Kostnaden för åtgärder för biologisk mångfald i form av åtgärder för bevarande, skötsel m.m. uppgick till cirka 93 miljoner kronor. Kostnaderna kopplat till NV:s förvaltningsanslag var knappt 13 miljoner kronor, för miljöövervakning knappt 5 miljoner och miljöforskning drygt 3 miljoner. Av tabell i bilaga 4 framgår delmål och åtgärder kopplade till respektive kostnadspost.

Redovisning i årsredovisningen

Som en del av studien har vi också undersökt om och i så fall i vilken omfattning och i vilket sammanhang som miljökvalitetsmålen Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap förekommer i NV:s resultatredovisningar för år 2006 och 2007.

Ingen övergödning och Ett rikt odlingslandskap omnämns relativt sparsamt i resultatredovisningarna dessa år.

Miljökvalitetsmål nämns generellt sätt i en betydligt större omfattning samtidigt som många av dessa redovisningar nästan aldrig bryter ner redovisningen till något av de specifika målen.

Ingen övergödning

2006

NV konstaterar att Miljö-och landsbygdsprogrammet (LBU) är en betydande del av budgeten för EU:s gemensamma jordbrukspolitik och att många av de miljöersättningar som funnits inom LBU i Sverige har haft avgörande betydelse för flera miljökvalitetsmål, däribland Ingen övergödning (och Ett rikt odlingslandskap).

Ingen övergödning omnämns också i redovisningen av hur medel för forskningsprogram och medel för utredningar fördelar sig på miljömålen.

I redovisningen av pågående forskningsprogram och vilka miljö kvalitetsmål de berör framgår att forskningsprogrammen *Agree* (ökad effektivitet i miljöpolitiken), *Mist* (miljöstrategiska verktyg), *Flipp* (Förutsättningar för livscykelhänsyn i integrerad produktpolitik), *Sharp* (Hållbara hushåll), *Engo* (Bedömning av måluppfyllelse under osäkerhet) och *Enforce* (Genomdrivande av miljö rätt i Europa) mer eller mindre är kopplat till målet om Ingen övergödning.

Ingen övergödning nämns också i samband med att NV redovisar att de tagit initiativ till att en internationell expertpanel granskat det vetenskapliga underlaget om övergödningen i våra hav. NV skriver att som en direkt följd av slutsatserna kommer de 2007 att föreslå att två av delmålen till Ingen övergödning revideras. Enligt NV bidrog slutsatserna också till att Kemikalieinspektionen i juli 2006 fick i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningarna för ett nationellt förbud mot fosfater i tvätt- och rengöringsmedel.

2007

I resultatredovisningen för år 2007 skriver NV att de under året förstärkt miljöekonomifunktionen och att de under året genomfört konsekvensanalyser och gett metodstöd i arbetet kring fördjupad utvärdering 2008, bland annat inom miljömålet Ingen övergödning.

Ingen övergödning omnämns också i redovisningen av hur medel för forskningsprogram och medel för IVL-projekt fördelar sig på miljömålen.

Redovisningen av pågående forskningsprogram och dess koppling till målet om Ingen övergödning är densamma som år 2006 med den enda skillnaden att forskningsprogrammet *Agree* (ökad effektivitet i miljöpolitiken) inte omnämns i och med att det upphört.

NV redovisar också att de ansvarat för att Sverige rapporterat uppgifter om utsläpp av övergödande ämnen och vissa miljögifter till Östersjökonventionen och att NV använt de svenska uppgifterna som underlag till arbetet med den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning.

Ett rikt odlingslandskap

2006

Likt för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning konstaterar NV att många av de miljöersättningar som funnits inom LBU i Sverige har haft avgörande betydelse för flera miljö kvalitetsmål, däribland Ett rikt odlingslandskap. Av redovisningen framgår

också att NV utifrån ett regeringsuppdrag fortlöpande utvärderar CAP:s miljöeffekter i samråd med Jordbruksverket och Riksantikvarieämbetet.

Ett rikt odlingslandskap omnämns också i redovisningen av hur medel för forskningsprogram och medel för utredningar fördelar sig på miljömålen.

I redovisningen av pågående forskningsprogram och vilka miljö kvalitetsmål de berör framgår att forskningsprogrammen *Naturvårdskedjan länkas ihop* (Forskning för naturvårdens mål, styrmedel, åtgärder och utvärdering), *Agree* (ökad effektivitet i miljöpolitiken), *Mist* (miljöstrategiska verktyg), *Engo* (Bedömning av måluppfyllelse under osäkerhet), *Enforce* (Genomdrivande av miljörätt i Europa) och *Friluftsliv i förändring* mer eller mindre berör målet om Ett rikt odlingslandskap.

I samband med redovisning av åtgärdsprogram för hotade arter konstaterar NV att delmål 5 om åtgärdsprogram i Ett rikt odlingslandskap nåtts då 68 åtgärdsprogram har inletts med insatser för mer än 150 arter och arter knutna till skyddsvärda träd i odlingslandskapet. NV konstaterar vidare att målet därmed överförs till delmål 2 i Ett rikt växt- och djurliv liksom tidigare gjorts för delmålen om åtgärdsprogram i fem andra miljö kvalitetsmål.

2007

Även målet om Ett rikt odlingslandskap omnämns i redovisningen av hur medel för forskningsprogram och medel för IVL-projekt fördelar sig på miljömålen.

Redovisningen av pågående forskningsprogram och dess koppling till målet om Ett rikt odlingslandskap är densamma som år 2006 med den enda skillnaden att forskningsprogrammet *Naturkedjan länkas ihop* (Forskning för naturvårdens mål, styrmedel, åtgärder och utvärdering) och *Agree* (ökad effektivitet i miljöpolitiken) inte omnämns i och med att de programmen upphört.

Referenser

Regleringsbrev för budgetåret 2006 avseende Naturvårdsverket, 2006-12-14

Regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Naturvårdsverket, 2007-12-06

Naturvårdsverkets årsredovisning för år 2006

Naturvårdsverkets årsredovisning för år 2007

Miljömålen – nu är det bråttom, Miljömålrådets utvärdering av Sveriges miljömål 2008

Naturvårdsverkets rutin för planering av verksamheten

Naturvårdsverkets rutin för tertialuppföljning av verksamheten

Ytterligare material från Naturvårdsverket via Anna Dixelius

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Förordning (2001:1096) med instruktion för Naturvårdsverket (Upphävd 2008-01-01)

Förordning (1998:415) med instruktion för Statens jordbruksverk (Upphävd 2008-01-01)

Bilaga 1

Naturvårdsverkets rutin för planering av verksamheten

Planering av verksamheten

Denna rutin gäller från och med 2007-09-28 och ersätter rutin Planering av verksamheten (verksprotokoll nr 69-07). Ändringar i rutinen är gulmarkerade.

Syfte

Syftet med denna rutin är att beskriva hur den årliga verksamhetsplaneringen vid Naturvårdsverket ska genomföras. I bilaga 2 ges en närmare beskrivning av budgetprocessen på verksnivå.

Planeringen avser all verksamhet och ekonomi på samtliga avdelningar och sekretariat, samt Verksstaben. Verksstaben omfattas av samma rutiner, mallar m.m. för planering som ett sekretariat.

Planering, genomförande och uppföljning av enskilda Gd-projekt sker inom ramen för respektive avdelnings/sekretariats verksamhet. Verksstaben biträder gd i vissa övergripande frågor som rör Gd-projektverksamheten.

Målgrupp

Planeringsansvariga
Tillvägagångssätt

Aktivitet	Tidpunkt
<p>Ta fram budgetunderlag till regeringen Verksstaben är sammanhållande i beredningen på verksnivå av det budgetunderlag som årligen ska lämnas till regeringen. Budgetunderlaget innehåller förslag på inriktning av verksamheten och finansiering av verksamheten under de tre närmaste åren. Underlaget bereds på avdelnings-/sekretariats- och verksnivå, därefter föredras och beslutas budgetunderlaget av <i>verkets styrelse</i>.</p>	<p>Lämnas till regeringen senast 1 mars varje år</p>
<p><u>Ta fram preliminär verksplan</u> Verksledningen leder en dialog inom verkets ledningsgrupp angående omvärldsanalys (<i>bilaga 1</i>), verksamhetsinriktningar, prioriteringar och övergripande mål för verksamheten (myndighetsproduktionen) kommande år.</p>	<p>April/Maj</p>

Aktivitet	Tidpunkt
<p>Verksstaben är sammanhållande i beredningen av det förslag till preliminär verksamhetsplan för Naturvårdsverket (Verksplan) som tas fram till följd av bl.a. vårens prioriteringsdiskussioner i Ledningsgruppen. Se även bilaga 2 för beskrivning av budgetprocessen på verksnivå. Den preliminära verksplanen innehåller en sammanfattande omvärldsbedömning, verkets övergripande mål och prioriteringar för verksamheten, samt preliminära budgetramar (budget 1) för verksamheten på avdelningarna och sekretariaten och utgör direktiv för avdelningarnas och sekretariatens verksamhetsplanering inför kommande år. Gd fastställer den preliminära Verksplanen i juni.</p>	Maj-Juni
<p>Ta fram mall och anvisningar för VP-arbetet Systemansvarig produktion tar i samråd med NAV-gruppen fram en mall och anvisningar för avdelningarnas och sekretariatens arbete med verksamhetsplaneringen. Om det i den preliminära verksplanen och VP-anvisningarna anges motstridiga uppgifter är det uppgifterna i anvisningarna som gäller före preliminära verksplanen. Gd fastställer anvisningarna och mallen för verksamhetsplaneringen.</p>	Sep
<p>Planera verksamheten på avd/sekr och enheterna Avdelningarna/sekretariaten inleder verksamhetsplaneringen när den preliminära verksplanen fastställts. Arbetet intensifieras när budgetpropositionen kommit och tolkats i september. Arbetet redovisas i enlighet med VP-mall och anvisningar i form av ett <i>Utkast till verksamhetsplan inkl budget</i>.</p> <p>Enheterna planerar sin verksamhet parallellt med planeringen på avdelnings-/sekretariatsnivå i enlighet med kraven som anges i <i>bilaga 3</i> till rutinen.</p>	Ca Sep-Nov
<p>Avdelningarna och sekretariaten genomför interna diskussioner på enhets- och medarbetarnivå, vilket kan resultera i justeringar av utkastet till verksamhetsplan.</p>	Okt/Nov
<p>Avdelningarna och sekretariaten stämmer sinsemellan av utkastet till verksamhetsplaner under okt/nov och förankrar utkastet till verksamhetsplan i verkets ledningsgrupp.</p>	Okt/Nov

Aktivitet	Tidpunkt
Avdelningarna och sekretariaten färdigställer ett förslag till preliminär verksamhetsplan inkl budget som föredras för Gd i slutet av november/början av december.	Slutet av nov/början av dec
Gd fastställer preliminära verksamhetsplaner för avdelningar och sekretariat samt ”budget 2”.	Mitten av dec
Systemansvarig produktion formgranskar de preliminära verksamhetsplanerna. Planerna granskas mot anvisningarna och mallen för verksamhetsplaneringen. Formgranskningen dokumenteras i form av en rapport som skickas till Gd med kopia till ledningsgruppen minst två veckor innan den slutliga verksamhetsplanen fastställs.	Dec-Jan
<p>Slutjustering och beslut om verksplan och verksamhetsplaner Avdelningarna/sekretariaten justerar de preliminära verksamhetsplanerna och budgeten som en följd av regleringsbrevet och resultatet från formgranskningen. Om betydande justeringar genomförs ska dessa dras för Gd på ordinarie föredragningsstid under januari.</p> <p>Gd beslutar om Verksplan inkl ”budget 3” med underliggande verksamhetsplaner för avdelningar och sekretariat.</p>	<p>Jan</p> <p>Slutet av jan</p>
Enheterna slutjusterar enhetsplanerna och Avdelningschef/Sekretariatschef fastställer därefter planerna i ett avdelnings-/sekretariatsprotokoll.	Jan/Feb
Revidering av fastställda verksamhetsplaner Avdelningen/sekretariatet dokumenterar eventuella omprioriteringar och avvikelser från fastställd verksamhetsplan i tertialuppföljningspromemorian som godkänns av Gd. Varje avd/sekr bestämmer sedan själva om de ska uppdatera verksamhetsplandokumentet. Inget särskilt beslut krävs efter uppdatering av plandokumentet.	Maj/Juni Sep/Okt

Beslutande: Anna Dixelius, ledningens representant
Föredragande: Carina Westerberg, systemansvarig produktion

Vid protokollet

Carina Westerberg

Justeras

Anna Dixelius

ISO 14001:2004, nr 4.3.3

Bilagor till rutinen

Bilaga 1:1 – Omvärldsanalys på Naturvårdsverket

(i enlighet med beslut i verksprotokoll nr 179-03 (2003-06-19))

Arbete med omvärldsanalys är en integrerad del i den årliga processen för planering, genomförande och uppföljning av Naturvårdsverkets verksamhet.

De närmare formerna för omvärldsanalys i den årliga planeringsprocessen varierar från år till år och mellan olika avdelningar och sekretariat. Arbetet på verks- och avdelnings-/sekretariatsnivå kan kort beskrivas enligt följande.

Omvärldsanalys – verksnivå

Under våren året före verksamhetsåret diskuteras verksamhetsinriktningar och prioriteringar under det kommande verksamhetsåret i verkets ledningsgrupp. I dessa prioriteringsdiskussioner ingår också att identifiera och bedöma för verksamheten viktiga omvärldsfaktorer, t.ex. större förändringar i verksamheten, politiska ställningstaganden av riksdag och regering och andra för miljöarbetet viktiga skeenden i EU och internationellt och vad dessa kan komma att betyda för Naturvårdsverkets arbete. Mot bakgrund av bl.a. detta gör Gd sin bedömning. Gd:s sammanfattande bedömning dokumenteras normalt i den preliminära Verksplan för det kommande året som beslutas i juni varje år samt i den Verksplan som läggs fast i början av respektive verksamhetsår när regleringsbrevet har kommit.

Omvärldsanalys – Avdelnings- och sekretariatsnivå

På motsvarande sätt som på verksnivå avgör respektive avdelning och sekretariat – om inte Gd beslutar annat – de närmare formerna för sitt arbete med omvärldsanalys och skall på lämpligt sätt dokumentera en kort sammanfattande bedömning i verksamhetsplanerna.

Bilaga 1:2 - Budgetprocessen på verksamnivå

I det följande beskrivs den årliga interna processen på verksamnivå när det gäller beslut om resultatbudget avseende Naturvårdsverkets förvaltningsanslag (anslag 34:1 *Naturvårdsverket*) samt investeringsbudget för förvaltningsanslag och sakanslag (investeringar som finansieras med lån i Riksgäldskontoret). För den närmare hanteringen av olika sakanslag finns särskilda rutiner.

Budgetbeslut i tre steg

Samlade större budgetbeslut tas vid tre tillfällen per år – två inför det kommande verksamhetsåret och ett i början av verksamhetsåret.

Budget 1: beslutas i juni året före verksamhetsåret

Budget 2: beslutas i december året före verksamhetsåret

Budget 3: beslutas i januari verksamhetsåret

Budget 1 ingår i den preliminära verksamhetsplan för Naturvårdsverket (Verksplan) som beslutas i juni. Den preliminära Verksplanen och Budget 1 gäller som direktiv för verksamhetsplaneringen vid avdelningar och sekretariat inför det kommande året.

Beslut om Budget 2 tas samtidigt som Gd beslutar om de preliminära verksamhetsplaner som avdelningar och sekretariat har tagit fram under hösten på grundval av den preliminära Verksplanen och Budget 1.

Budget 3 ingår i den färdiga verksamhetsplan för Naturvårdsverket (Verksplan), med underliggande verksamhetsplaner för avdelningar och sekretariat, som beslutas i januari efter att regleringsbrevet har kommit.

Allt efter behov tas därutöver under verksamhetsåret särskilda beslut om budgetjusteringar (tilläggsbudgetar).

Beredningen

Inför varje budgetbeslut genomförs en beredning, där Verksstaben med stöd av Ekonomienheten är sammanhållande. Rutin enligt nedan avser i första hand beredningen inför beslut om Budget 1-3. En motsvarande beredning görs inför särskilda budgetbeslut under året, där de närmare formerna kan variera beroende på beslutets innehåll.

I samband med respektive beredningsomgång anmäler avdelningar och sekretariat, enligt de närmare tidpunkter som meddelas av Verksstaben, skriftligt sina önskemål om budget/budgetjusteringar. I detta ingår också ansvar för att i förekommande fall

uppdatera ”gamla” önskemål som inte tidigare tillgodosetts men som enligt avdelningen/sekretariatet fortfarande är aktuella. Önskemålen skickas med e-post till Verksstaben och Ekonomienheten.

Önskemål om investeringsmedel (investeringar som avses finansieras med lån i Riksgäldskontoret) ska lämnas på särskild blankett enligt de närmare anvisningar som meddelas av Ekonomienheten och Verksstaben.

Verksstaben och Ekonomienheten sammanställer önskemålen och en avstämning görs i Ledningsgruppen och med verksledningen.

Därefter tar Verksstaben och Ekonomienheten fram ett förslag som föreläggs Gd för beslut.

När Gd har beslutat skickas beslutet till avdelningar och sekretariat för kännedom.

Inför Gd-föredragningar av enskilda investeringsprojekt som helt eller delvis planeras finansieras med lån i Riksgäldskontoret åligger det ansvarig avdelning/sekretariat att kontrollera att medel finns avsatta i Naturvårdsverkets investeringsbudget och att föreslagen finansiering, liksom de närmare förutsättningarna för projektet i övrigt när det bl.a. gäller hantering av kostnader och intäkter i samband med investeringen, ligger i linje med vad som där anges. Eventuella behov av investeringsmedel som aktualiseras mellan ordinarie budgetbeslut i den årliga planeringen på verksnivå ska av ansvarig avdelning/sekretariat anmälas till Ekonomienheten och Verksstaben på motsvarande sätt som vad gäller önskemål om tillskott till resultatbudgeten. (Se också rutinen för projektarbete.)

Kort om budgetens uppbyggnad

Resultatbudgeten (förvaltningsanslag)

I den resultatbudget som beslutas på verksnivå avseende förvaltningsanslaget (anslag 34:1 *Naturvårdsverket*)¹ anges budgetramar för respektive avdelning och sekretariat och för Verksstaben. En särskild post finns också för den IT-strategiska verksamhet som är organisatoriskt knuten till Verksstaben, men som särbudgeteras.

I resultatbudgeten finns därutöver en post benämnd *Reserverade medel för särskilda ändamål (REM)*. I REM återfinns ”öronmärkta” medel som, enligt respektive budgetbeslut, avsatts som beredskap för finansiering av vissa verksamheter/insatser, men som i avvaktan på definitivt beslut inte delas ut till berörd avdelning/sekretariat. Det närmare innehållet i REM, dvs belopp och ändamål, varierar alltså över tiden.

I resultatbudgeten finns dessutom en post benämnd *Gd:s reserv*. Till skillnad från den s.k. REM:en (jfr ovan) ingår här inga från början specialdestinerade medel utan posten innehåller som namnet anger helt enkelt en generell medelsreserv för t.ex. behov som aktualiseras under året när det gäller tillfälliga förstärkningar och satsningar.

I resultatbudgeten ingår dessutom vissa övriga poster, t.ex. *Ränteintäkter* (ränta på de medel som finns på Naturvårdsverkets konto i Riksgälden) och en del andra beräkningsposter (delpensionsavsättningar m.m.).

Resultatbudget fastställs för ett år i taget.

Investeringsbudgeten (förvaltningsanslag och sakanslag²)

I den investeringsbudget för Naturvårdsverket som fastställs inom ramen för den årliga planeringen på verksamnivå³ anges - utöver budgetramar för respektive avdelning/sekretariat - förutsättningar i stort när det bl.a. gäller finansiering och hur kostnader/intäkter i samband med aktuella investeringar ska hanteras.

Investeringsbudget fastställs för i första hand det närmaste verksamhetsåret ("år 1"), men i förekommande fall även för planerade investeringar året efter verksamhetsåret ("år 2"). I de fall där arbete med en investering som avses tas i bruk "år 2" planeras inledas redan under "år 1" (t.ex. arbete med utveckling av ett IT-system, upphandling av programvaror och licenser etc) anges också vad detta betyder för resultatbudgeten "år 1".

För investeringsprojekt som är indelade i etapper, dvs där nya investeringar planeras göras under flera år, tas beslut om investeringsbudget "år 1" och "år 2" enligt ovan. För etapper som sträcker sig bortom "år 2" fastställs – om så anses motiverat – preliminära planeringsramar, men definitivt klartecken förutsätter beslut i kommande års budget.

¹ Till de medel för finansiering av Naturvårdsverkets förvaltningskostnader som finns på förvaltningsanslaget kommer administrationsmedel som finns på anslag 34:10 *Stöd till klimatinvesteringar* samt vissa medel från externa finansiärer, t.ex. Sida.

² Sakanslag som helt eller delvis disponeras av Naturvårdsverket framgår av regleringsbrevet.

³ Budget avseende investeringar som finansieras med lån i Riksgäldskontoret.

Bilaga 1:3 – Planering på sekretariaten och enheterna

En enhets planering ska dokumenteras i ett separat dokument. Ett sekretariat ska komplettera verksamhetsplanen med de uppgifter som eventuellt saknas för att uppfylla nedanstående krav. Det finns inget krav på ett separat dokument/plan för ett sekretariat.

Planeringen på sekretariat och enheter ska uppfylla följande krav:

- Det ska finnas en förteckning över enhetens aktiviteter eller grupper av aktiviteter som planeras för verksamhetsåret
- Aktiviteterna skall vara sorterade enligt den struktur som anges i den preliminära verksplanen och de verksamhetsmål som anges i avdelningens plan
- Varje medarbetare ska kunna utläsa vem som är ansvarig för respektive aktivitet/grupp av aktiviteter (insatser).
- Av planen skall framgå vilka resurser som krävs för aktiviteternas genomförande
- Slutdatum ska anges för aktivitet/grupp av aktiviteter. Om aktiviteten är löpande under året och inget slutdatum finns ska det anges.
- Dokumentationen ska omfatta alla medarbetare som hör till enheten och innehålla uppgift om respektive medarbetares totala arbetstid. Den närmare fördelningen av arbetstiden på olika arbetsuppgifter avgörs i planeringssamtal mellan chef och respektive medarbetare.

Enheternas dokumentation av planeringen skall finnas tillgänglig på den gemensamma arean G: och ska i tillämpliga delar göras tillgänglig på intranätet.

Förändring av arbetsfördelning mellan olika medarbetare eller omprioriteringar mellan olika aktiviteter/grupper av aktiviteter under året som innebär att avdelningens/sekretariatets verksamhetsplan avsevärt förändras ska avvikelserapporteras i samband med tertialuppföljningarna.

Bilaga 2

Naturvårdsverkets rutin för tertialuppföljning av verksamheten

Tertialuppföljning av verksamheten

Denna rutin gäller från och med 2007-05-04 och ersätter rutin (verksprotokoll nr 156-04).

Syfte

Syftet med rutinen är att beskriva hur Naturvårdsverket med utgångspunkt i verksamhetsplanerna följer upp och rapporterar hur verksamheten genomförs. Syfte med respektive tertialuppföljningstillfälle och ungefärliga tidpunkter framgår av bilaga 1.

Målgrupp

Målgrupp för rutinen är i första hand alla som arbetar med uppföljning av verksamheten på verks-, avdelnings- och sekretariatsnivå.

Tillvägagångssätt

Systemansvarig för verkets produktion tar årligen fram en gemensam mall för tertialuppföljningarna i samråd med NAV-gruppen. Gd fastställer mallen.

Verkstaben bokar tertialuppföljningsmöten med avdelningar/sekretariat och lägger ut tider för dessa möten på intranätet.

Varje avdelning/sekretariat tar fram en uppföljningspromemoria enligt fastställd mall. Här konstateras om verksamheten följer plan, eventuella avvikelser analyseras och korrigerande och förebyggande åtgärder beskrivs.

Avdelningen/Sekretariatet skickar 3 pappersexemplar av uppföljningspromemorian till Gd:s sekreterare senast en vecka före uppföljningsmötet med Gd. Samtidigt skickas en digital kopia av uppföljningspromemorian till verkets ledningsgrupp.

Varje avdelning/sekretariat redovisar vid uppföljningsmötet resultatet från den tertiala uppföljningen.

Gd beslutar om rapporterade avvikelser, motiveringar och eventuella föreslagna åtgärder som presenteras vid uppföljningsmötet. Beslutet dokumenteras med en signatur direkt i uppföljningspromemorian (inget verksprotokoll skrivs).

Verkstaben behåller originalet och arkiverar samtliga uppföljningspromemorior tillsammans med resultatet från ledningens genomgång av ledningssystemet (som bilaga till protokollet)

Verksstaben meddelar avd/sekr via e-post när promemorian är beslutad och signerad av Gd.

Avdelningarna/sekretariaten lägger omgående ut godkänd uppföljningspromemoria på G:-disken och meddelar Gd:s sekreterare var promemorian finns.

Verksstaben tar fram en sammanfattande bedömning av läget när det gäller verksamheten och ekonomin på verket som helhet, efter varje genomförd tertialuppföljning.

Beslutande: Anna Dixelius, ledningens representant ledningssystemet
Föredragande: Carina Westerberg, systemansvarig produktion

Vid framtagande av detta dokument har följande personer medverkat

-

Vid protokollet

Carina Westerberg

Justeras

Anna Dixelius

ISO 14001, nr 4.5.1

Bilaga 2:1

Uppföljningarna genomförs i tiden och med följande syften:

Uppföljning	Uppföljnings-tidpunkt	Syfte med uppföljningen
Tertial 1 (jan – april)	Maj	Fastställa att verksamheten löper enligt plan och definiera eventuella avvikelser samt föreslå åtgärder. I uppföljningen ingår att avge en avvikelserapport med analys och förslag till korrigerande åtgärd och förebyggande åtgärder. Fastställd mall för tertialuppföljning 1 ska användas.
Tertial 2 (jan – aug)	Oktober	Fastställa att verksamheten löper enligt plan och definiera eventuella avvikelser samt föreslå åtgärder. I uppföljningen ingår att avge en avvikelserapport med analys och förslag till korrigerande åtgärd och förebyggande åtgärder. För helåret ska prognos för graden av måluppfyllelse göras. Redovisa ekonomiska läget i form av årsbudget, periodens (jan-aug) budget/utfall, samt i personveckor. Fastställd mall för tertialuppföljning 2 ska användas. Resultatet från uppföljningen används som underlag inför verksamhetsplaneringen för kommande år.
Tertial 3 (jan – dec)	Februari	Summera och utvärdera verksamhetsåret. Som underlag används PM från uppföljningen tertial 1 och 2. En sammanfattande bedömning av graden av måluppfyllelse ska göras Fastställd mall för tertialuppföljning 3 ska användas.

Bilaga 3

Uppskattade kostnader för NV:s verksamhet år 2006 utifrån miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning

Ingen övergödning 2006			
Delmål och åtgärder	Anslag	Uppskattad kostnad tkr.	Avdelning
Miljöforskning	34.1	1000	NV (F-sek)
Miljöforskning	34.5	3100	NV (F-sek)
Styrmedel Tillväxt och hållbar utveckling	34.1	987	NV (H-avd)
EET-arbetet	34.1	940	NV (H-avd)
Uppföljning och utvärdering	34.1	411	NV (H-avd)
Information och dialog	34.1	162	NV (H-avd)
Miljöforskning	34.1	135	NV (H-avd)
LIP	34.1.1	-11553	NV (H-avd)
Klimp	34.13.1	112405	NV (H-avd)
LIP och Klimp administration	34.13.2	4177	NV (H-avd)
Information och dialog	34.13.2	50	NV (H-avd)
Klimp	34.13.3	188	NV (H-avd)
EET-arbetet	34.2.1	11	NV (H-avd)
EET-arbetet	34.2.8	1	NV (H-avd)
Ramdirektiv vatten	34.3	29	NV (H-avd)
Information	34.1	575	NV (I-sek)
Utsläppsrapportering Personal	34.1	1957	NV (M-avd)
Mk personal	34.1	1293	NV (M-avd)
Miljöövervakning Personal	34.1	1212	NV (M-avd)
M - ledning och adm	34.1	969	NV (M-avd)
Utvärdering av miljö kvalitetsmålet	34.1	407	NV (M-avd)
WFD-Personal, Mm	34.1	404	NV (M-avd)
Me övrigt	34.1	311	NV (M-avd)
Expertstöd	34.1	142	NV (M-avd)
Rapportering (NFP, EEA, UNEP och streamline Reporting)	34.1	75	NV (M-avd)
Luftvårdsstrategin och LRTAP	34.1	66	NV (M-avd)
Miljöövervakning Projekt	34.2	20256	NV (M-avd)

Utsläppsrapportering Projekt	34.2	6052	NV (M-avd)
WFD-projekt, Mm	34.2	2842	NV (M-avd)
Mk-miljömålssamordning/info	34.2	1588	NV (M-avd)
Underlag till arbete inom LRTAP	34.2	1269	NV (M-avd)
Underlag till Fördjupad utvärdering	34.2	835	NV (M-avd)
ASTA-programmet	34.2	200	NV (M-avd)
Me övrigt	34.2	150	NV (M-avd)
N Personal	34.1	1783	NV (N-avd)
Dialog med sektorer m.m.	34.3	1300	NV (N-avd)
Personal adm	34.1	526	NV (P-sek)
Vägledning	34.1	2115	NV (R-avd)
Ärenden	34.1	704	NV (R-avd)
Internationell	34.1	676	NV (R-avd)
Regeringsuppdrag	34.1	216	NV (R-avd)
Regelgivning	34.1	208	NV (R-avd)
Miljöforskning	34.1	148	NV (R-avd)
Uppföljning och utvärdering	34.1	144	NV (R-avd)
Administrativt stöd	34.1	4000	NV (S-avd)
Internationella sekretariatet	34.1	990	NV (U-sek)
V-stab, Gd	34.1	2284	NV (V-stab, Gd)
TOTALT		167738	
NV:s förvaltningsanslag	34.1	24840	
Miljöövervakning m.m	34.2	33204	
Åtgärder för biologisk mångfald	34.3	1329	
Miljöforskning	34.5	3100	
Stöd till klimatinvesteringar	34.13	116819	

Bilaga 4

Uppskattade kostnader för NV:s verksamhet år 2006 utifrån miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

Ett rikt odlingslandskap 2006			
Delmål och åtgärder	Anslag	Uppskattad kostnad tkr.	Avdelning
Miljöforskning	34.1	333	NV (F-sek)
Styrmedel Tillväxt och hållbar utveckling	34.1	883	NV (H-avd)
Uppföljning och utvärdering	34.1	411	NV (H-avd)
Information och dialog	34.1	166	NV (H-avd)
Miljöforskning	34.1	135	NV (H-avd)
Information	34.1	295	NV (I-sek)
Mk personal	34.1	323	NV (M-avd)
Miljöövervakning Personal	34.1	215	NV (M-avd)
N Personal	34.1	4805	NV (N-avd)
Personal adm	34.1	270	NV (P-sek)
Vägledning	34.1	964	NV (R-avd)
Ärenden	34.1	128	NV (R-avd)
Internationell	34.1	100	NV (R-avd)
Regeringsuppdrag	34.1	72	NV (R-avd)
Regelgivning	34.1	64	NV (R-avd)
Miljöforskning	34.1	4	NV (R-avd)
Administrativt stöd	34.1	2053	NV (S-avd)
Internationella sekretariatet	34.1	508	NV (U-sek)
V-stab, Gd	34.1	1172	NV (V-stab, Gd)
Information och dialog	34.13.2	50	NV (H-avd)
Miljöövervakning Projekt	34.2	3401	NV (M-avd)
Mk-miljömålssamordning/info	34.2	1588	NV (M-avd)
Åtgärder för bevarande, skötsel m.m.	34.3	93080	NV (N-avd)
Miljöforskning	34.5	3300	NV (F-sek)
		114320	
NV:s förvaltningsanslag	34.1	12901	
Miljöövervakning m.m	34.2	4989	
Åtgärder för biologisk mångfald	34.3	93080	
Miljöforskning	34.5	3300	
Stöd till klimatinvesteringar	34.13	50	

ESV utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av staten.
Vi tar fram bra beslutsunderlag för den ekonomiska politiken.
Vi skapar goda förutsättningar för regering och riksdag till en tydlig och effektiv styrning av statliga myndigheter.
Vi säkerställer god tillgång för myndigheterna till bra metoder och effektivt stöd i sin verksamhetsstyrning
ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.